

Oslo, 15. juni 2016

Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner

STYRK MILJØKOMPETANSEN LOKALT

Landsstyret i Naturvernforbundet har på sitt møte 11.–12. juni 2016 avgitt følgende uttalelse:

Bare 25 prosent av verdifulle naturtyper i Norge er kartlagt. Samtidig vet vi at nedbygging og fragmentering av naturarealene er en av de største miljøutfordringene vi står overfor. Hele 87 prosent av de 4599 artene på Norsk Rødliste (2010) er truet på grunn av slike endringer. Samtidig har Norge forpliktet seg internasjonalt til å stanse tapet av planter og dyr innen 2020.

Ettersom gjenværende, sammenhengende naturarealer minker ved at stadig nye områder bygges ned helt eller delvis, berøres artsmangfoldet negativt. Leveområder for planter og dyr må nå forvaltes langt mer målrettet slik at bestemmelsene slik de er nedfelt blant annet i naturmangfoldloven kan etterleves.

Det er Naturvernforbundets klare oppfatning at nasjonale, overordnede natur- og miljøverdier ivaretas best på nasjonale nivåer. Men allerede i dag har kommunene et omfattende ansvar når det kommer til arealforvaltning og inngrep. Samferdselsplanlegging, hytte- og reiselivsprosjekter, energiutbygging og havbruk avgjøres i kommunene. Flere oppgaver synes å være på vei, og det uavhengig av størrelsen på kommunene. Samtidig blir fylkesmennenes ansvar for å kvalitetssikre lokale vedtak redusert, til tross for bedre lov- og miljøkompetanse i fylkesmennenes miljøvernavdelinger.

Økosystemtjenesteutvalget slo fast (NOU 2013:10) at vi har mangelfull kunnskap om økosystemer og hvordan de fungerer, og hva de påvirkes av, både nasjonalt og lokalt. Desto større blir utfordringene knyttet til forsvarlig planlegging og naturforvaltning, spesielt for kommuner med store utmarksarealer i kombinasjon med svak lokal miljøkompetanse. Nilsen og Langset (2010) i NIVI Analyse AS peker på at «mangel på miljøvern faglig kompetanse og kapasitet svekker kommunenes mulighet for å ivareta sitt ansvar som miljømyndighet på en tilfredsstillende måte. I dag preges miljøarbeidet av å være en utydelig og fragmentert funksjon med spredt organisering og svært ujevn kompetanse. Selv om det er store variasjoner mellom de ulike kommunene, er kompetansenivået generelt for dårlig».

Stortinget har også gitt tydelig uttrykk for betydningen av mer kunnskap og styrket kompetanse (Innst. 144 S (2014–2015)): «Økt kunnskap om norske naturtyper er nøkkelen til å føre en tilfredsstillende miljøpolitikk som bygger på forvalteransvaret. (...) Komiteen mener også at et sterkt kunnskapsgrunnlag er viktig for å sikre mer effektive planprosesser og redusere konflikt- og kostnadsnivået i utbyggingssaker, og er en av de viktigste forutsetningene for utviklingen av fremtidens norske næringsliv.»

Et minstekrav er at kommunene tilføres mer og bedre miljøkompetanse, og at det settes inn ressurser for raskest mulig å sikre god biologisk kartlegging av alle kommunale arealer. Det er overordnet viktig at lokale vedtak bygger på kunnskap om konsekvenser, slik at vedtakene ikke går på tvers av nasjonale og lokale miljømål. Det kan bare skje dersom hensynet til miljø og naturverdier er tilbørlig utredet, vektlagt og ivaretatt. Som miljø- og energikomiteen også er inne på, vil dette kunne gi mer effektiv saksbehandling, færre omkamper og konflikter og totalt sett en bedre arealforvaltning.

Vi minner også om problemet med at viktige områder for både naturmangfold og friluftsliv ofte befinner seg på begge sider av kommunegrensene, uansett størrelsen på dem. Naturvernforbundet vil særlig peke på følgende forutsetninger for god lokal arealforvaltning:

- Uansett størrelse på kommunene, og særlig som konsekvens av økt lokal selvråderett, må staten sørge for at de alle har tilgang til forsvarlig miljøkompetanse, og at de er forpliktet til å gjøre bruk av den. Det bør også etableres insentiver slik at kommuner som er gode til å ivareta verdifull natur, premieres.
- Gjennom økt kompetanse og mer ressurser må også kommunene settes i stand til å ta mer ansvar for friluftsliv og landskapsverdier.
- Nasjonale og internasjonale mål og miljøforpliktelser må også legges til grunn for vedtak i kommunene. I tillegg er det avgjørende at det finnes klage- og innsigelsesinstitutt som kan påse at disse målene og forpliktelsene etterleves.
- Arbeidet med å øke kjennskapen til verdifulle naturtyper i Norge må intensiveres, noe som fordrer investeringer i økt biologisk registrering.
- Dersom kommunene skal kunne tildeles nye oppgaver og mer ansvar, legger vi til grunn at kommunene må inneha relevant kompetanse, og at det er nødvendig distanse i forvaltningen.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Lars Haltbrekken
leder

Kopi: Klima- og miljøminister Vidar Helgesen